

Tjänsteskrivelse

Datum 2022-05-02 Diarienummer KS/2022:167

Kommunekolog
Jerker Idestam-Almquist
Tel: 08- 731 30 00
Miljö- och stadsbyggnadskontoret

Kommunstyrelsen

Remissversion- Beslut och föreskrifter gällande Sticklinge naturreservat

Förslag till beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken beslutar Lidingö stad att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1), som naturreservat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Naturreservatets namn ska vara Sticklinge naturreservat.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har gett miljö- och stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram förslag på nytt och/eller utökat naturreservat. Förslag till nytt naturreservat i Sticklinge har varit på remiss och samråd under 2022. *Kompletteras efter samråd*

Handlingar

Miljö- och stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse, 20xx-xx-xx

Skötselplan, 20xx-xx-xx

Kompletteras efter samråd

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Sticklinge naturreservat
Kommun	Lidingö stad
Naturvårdsregister-ID	
Socken	Socken: Lidingö, Sn-nr 0042
Naturgeografisk region	24, Svealands sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region	Förhistorisk centralbygd med hög uppodlingsgrad i Svealands slättbygder
Läge	Reservatet ligger på nordvästra Lidingö ca 6 km nordnordost om Stockholms centrum
Fastigheter	Lidingö 4:3, 4:13 och 4:327 samt del av Lidingö 4:4, 4:151, 4:219, 4:341 och 7:71
Fastighetsägare	Lidingö stads tomt AB och Lidingö stad
Areal	Area total: 108,34 hektar
Reservatsförvaltare	Lidingö stad

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentarer

Syfte

Syftet med reservatet ska vara att säkerställa ett tätortsnära naturområde för friluftsliv och rekreation, samt bevara och vårda dess naturvärden med tillhörande växt- och djurliv, såväl som kulturhistoriska miljöer. Reservatets stora möjligheter för upplevelsevärden ska tillvaratas samtidigt som den biologiska mångfalden med höga värden hos bland annat ek- och tallmiljöer samt kulturmiljöer säkerställs.

Prioriterade bevarandevärden

- miljöer med upplevelsevärden och sociala värden för ett omväxlande friluftsliv, vilket här främst omfattar skogliga miljöer, kulturmiljöer med gamla träd, tillgängliga stränder och närheten till hav och innerskärgård,
- områdets grova och gamla ekar samt andra äldre lövträd,
- brynmiljöer med gamla lövträd och lövträdiskontinuitet,
- gamla, gärna solbelysta tallar samt tallkontinuitet för framtida naturvärden,
- rödlistade arter och andra naturvårdsarter som är knutna till ekmiljöer,
- rödlistade arter och andra naturvårdsarter som är knutna till tall,

Syftet ska uppnås genom att:

- området görs tillgängligt och attraktivt för allmänheten genom anordningar såsom informationstavlor, markerade leder, parkeringsplatser och stängselgenomgångar,
- området görs tillgängligt och attraktivt för allmänheten genom att riskträd, främst utmed gångvägar och stigar, kan tas bort,
- området undantas från skogsbruk,
- områdets äldre skogsmark i huvudsak utvecklas under naturliga processer och intern dynamik, med undantag för naturvårdande skötsel för att behålla och utveckla naturvärden knutna till ekar och andra ädellövträd, äldre tallar samt övriga kulturlandskapsmiljöer,
- yngre och medelålders skogsmiljöer sköts för att gynna framtida naturvårdsträd, inslag av lövträd och markfloras utveckling för pollinerande insekter samt bidra till en strövvänlig natur med bärplockning,
- området utvecklas fritt från främmande trädslag och invasiva främmande arter,
- bebyggelse eller större anläggningar ska inte tillkomma, annat än som komplettering till befintlig verksamhet,
- odlingsmarkerna hävdas genom slätter och betesdrift,
- tidigare öppna odlingsmarker restaureras.
- fornminnen och andra kulturmiljövärden skyddas och bevaras synliggjorda

Vid eventuella konflikter mellan områdets olika värden ska naturvärdena generellt prioriteras i områden med högsta (klass 1) och höga naturvärden (klass 2) i naturvärdesinventering samt i miljöer med skyddsvärda arter. Kulturmiljövärdena prioriteras vid fornminnen och friluftslivet prioriteras vid leder/spår, vindskydd och grillplatser. Avvägningar mellan värden kan dock behöva ske från fall till fall. Prioriteringen ska inte innebära inskränkning för friluftslivet, som följer syfte och föreskrifter, utan utgöra underlag för val av lämplig plats.

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Lidingö stad med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

Dessa föreskrifter grundar sig på ägar- eller brukarrätten, och går utöver allemansrätten. De riktar sig därmed till fastighetsägare eller annan med särskild rätt såsom jakträttshavare, jordbruksarrendatorer, hyresgäster och innehavare av servitut. Undantag från föreskrifterna anges under D, om de inte direkt åtföljer den föreskrift som avses.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. avverka, beskära eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, undantaget träd som fallit över väg, stig eller in på tomt, som får kapas och dras åt sidan,
3. spränga, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. anlägga väg, parkeringsplats, uppställningsplats för husbilar eller andra fordon och maskiner samt asfaltera befintlig grusväg,
5. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel,
6. anordna alla typer av upplag, undantaget tillfälliga upplag för jordbruk och skogsskötsel,
7. sätta upp stängsel, undantaget staket för betesdjur eller hästar om stängslet utförs med passage för besökare,

Utan tillstånd från Lidingö stad är det förbjudet att:

8. dra fram ny ledning i mark, vatten och luft,
9. renovera och gräva om markledningar eller byta ut befintliga markledningar mot liknande eller större ledning, förnya befintlig luftledning samt markförlägga ny spillvattenledning parallellt med den befintliga,
10. anlägga lekplats, utegym, sport- och idrottsytor eller annan anläggning,
11. uppföra byggnad, mast, torn eller annan anläggning,

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Genom bestämmelserna nedan, ges förvaltaren av reservatet rätt att vidta olika typer av åtgärder för att tillgodose syftet med reservatet. Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla följande anordningar och åtgärder:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningskyltar,
2. anläggning och underhåll av anläggningar för friluftslivet såsom spår, leder, sittplatser, spänger, trätrappor, grillplatser med vedupplag, vindskydd, naturlek, skräpkorgar och liknande anordningar,
3. natur- och kulturmiljövårdande skötselåtgärder såsom röjning, naturvårdsgallring, luckhuggning, utfasning av gran i löv- eller talldominerade områden, bortförsel av avverkade träd och buskar, ringbarkning, frihuggning av tall och ek, kvarlämnande och skapande av död ved, slätter, bete, restaurering av tidigare öppna marker, insådd av ängsväxter, bränning av fjolårsgräs i ängsmark, skapande av sandblottor för att gynna sandlevade insekter, stängsling för bete, fågelholkar som sätts upp på sådant sätt att träden inte skadas samt dränering av gångvägar och spår liksom dikesrensning,
4. åtgärder i syfte att begränsa och förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom utplacering av fällor, fällning och uttag av angripna granar under pågående angrepp, rotkapning av vindfällda granar och barkning,
5. hydrologiska åtgärder i form av dämning av bäck samt igenläggning och dämning av diken eller anläggande av damm. Detta får utföras endast om det inte strider mot tidigare lämnade tillstånd (exempelvis markavvattningsföretag) och i övrigt inte skadar marker utanför reservatet,
6. undersökningar av växt- och djurlivet samt övriga naturförhållanden i reservatet,
7. åtgärder i syfte att eliminera eller minska utbredning samt förebygga etablering och spridning av invasiva främmande arter,
8. fällning eller kapning av träd som utgör risk för skada på människor eller egendom, åtgärdade träd lämnas inom naturreservatet,
9. åtgärder i syfte att flytta eller upparbeta vindfällena inom reservatet, i de fall vindfällena från stormfällning kan orsaka ett hot mot områdets naturvärden, blockerar stig eller för att möjliggöra bete.

De planerade åtgärderna beskrivs närmare i bifogad skötselplan, bilaga 2.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Kommunen får meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett reservat samt om ordningen i övrigt inom reservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Dessa s.k. C-föreskrifter beslutas med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken.

Ordningsföreskrifterna kan bland annat reglera sådant som annars kan vara tillåtet enligt allemansrätten. Allemansrätten utgör grunden för tillgängligheten i naturen, men för att tillgodose syftet med ett naturreservat kan ibland vissa begränsningar behövas. Föreskrifterna under punkt C gäller såväl allmänheten som markägare och innehavare av särskild rätt.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. gräva, hacka, borra, klottra, måla, elda på klippor eller på annat sätt skada berg, jord eller sten,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada såväl levande som döda träd och buskar, undantaget lösa pinnar som får plockas,
3. skada vegetationen, t.ex. genom att slå, klippa eller gräva upp växter samt plocka växter, mossor och lavar till försäljning,
4. övernatta (tält, vindskydd, hängmatta etc.) mer än två dygn i följd, undantag för skolverksamhet och ideella föreningars barn- och ungdomsverksamhet som får övernatta fyra dygn,
5. parkera eller ställa upp bil, lastbil, husvagn, släp eller liknande utanför anvisad parkeringsplats,
6. ställa upp, bil, lastbil, husvagn, släp eller liknande, över natt på anvisad parkeringsplats, undantag för personbil som får parkera högst två dygn,
7. framföra motordrivna fordon, inklusive moped, elcykel och elsparkcykel annat än på bilväg, med undantaget elcykel och elsparkcykel som även får framföras på gång- och cykelvägar,
8. ställa/dra upp/lägga till med båt, kanot, flotte eller liknande mer än två dygn, undantag för skolverksamhet och ideella föreningars barn- och ungdomsverksamhet, som får lägga till i fyra dygn, med undantag för de med nyttjanderätt till privata bryggor och bryggor med servitut,
9. medföra okopplad hund i beteshagar och motionsspår,
10. rida annat än på vägar,

11. klättra i träd med bohål, fågelbo, fågelholk eller liknande, uppehålla sig nära fågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt skada eller störa djurlivet, undantaget laglig jakt,
12. anordna tävlingar och andra evenemang under perioden 1 mars till 30 juni, utan att ta hänsyn till synpunkter från tillsynsmyndigheten på Lidingö stad, som inhämtas minst en månad före arrangemangets genomförande,
13. sätta upp informationstavla, plakat, affisch, reflexer, stigmarkeringar eller liknande annat än på särskilt anvisade anslagstavlur, undantaget tillfälliga skyltar i samband med scout-, skol- och träningsverksamhet och tillståndgivna aktiviteter, som sätts upp utan att skada träd med gummiband, snören eller liknande,

Utan tillstånd från Lidingö stad är det förbjudet att:

14. sätta upp partytält, tävlingscenter, presenning, alla former av toaletter, stora bord eller liknande,
15. anordna tävlingar, marknader, filminspelning, bröllop eller andra privata samlingar, event, eller liknande verksamheter, med fler än 100 personer, eller med fler än 30 personer om arrangemanget varar i mer än 6 timmar. Undantag gäller för skolverksamhet och ideella föreningars barn- och ungdomsverksamhet,
16. på ett störande sätt använda radio, musikanläggning, volymstarka musikinstrument, högtalare, visselpipor eller annat som avger ljud av höga volymer (se Naturvårdsverkets riktlinjer för buller),
17. samla in eller avliva rödlistade ryggradslösa djur,
18. plocka rödlistade växter, svampar, mossor och lavar.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte gälla följande:

1. Reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de åtgärder som ska tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i B-föreskrifterna. Undantagen gäller föreskrift A1-3, C1-C3, C5-C7, C13, om de utförs i enlighet med skötselplanen.
2. Tillsynsmyndigheten och reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de undersökningar som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrift B6. Undantagen gäller föreskrift C3, C5-C7, C8, C11, C13, C17-18.
3. För personal inom polisen, kustbevakningen, sjukvården, räddningstjänsten eller kommunal viltvårdare, att vid insatser använda motordrivna fordon, motordrivna farkost, luftfarkost och hund. Anmälan ska om möjligt göras till förvaltaren och/eller tillsynsmyndigheten i förväg, annars snarast efter genomförandet. Undantagen gäller föreskrift C5-C7, C9-C10, C13.
4. Servitut och ledningsrätter gäller i reservatet. Beroende på servitut undantas rättighetsinnehavaren från föreskrifterna A2-4, A8-9, A11, C1-C2. Undantaget gäller endast för det som *uttryckligen* anges i servitutet. Riskerar en åtgärd att bryta mot något annat i föreskrifterna så krävs dispens eller tillstånd. Alla arbeten i reservatet måste utföras med stor hänsyn till reservatets värden.

Ovanstående undantag gäller reservatsföreskrifterna. Lidingö stad erinrar om att oavsett undantag kan prövning enligt andra bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning erfordras.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter xxx *Kompletteras efter samråd*. Enligt 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna under C omedelbart även om de överklagas.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Lidingö stad bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § andra stycket förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken är Lidingö stad tillsynsmyndighet och förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet. Den nämnd som har ansvar för tillsynen får inte ha ansvaret för förvaltningen av reservatet, enligt kommunallagen (2017:725) 6 kap. 7 §.

Tillsynsmyndigheten får bevilja tillstånd och meddela dispens från föreskrifterna enligt 7 kap. 7§ miljöbalken. Dispens ges endast om det finns särskilda skäl och om intrånget i natur- eller friluftsvärdet kompenseras i skälig utsträckning

Upplysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för natur- och kulturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

- Bestämmelserna i 16 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter: hundar får inte under tiden 1 mars - 20 augusti löpa lösa i marker där det finns vilt. Under övrig tid ska hunden hållas under sådan tillsyn att den hindras från att förfölja vilt, när den inte används vid jakt.
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), undantaget sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313), reglerar körning i terräng (skog, äng, etc.) med motor-/eldrivet fordon.
- Enligt kulturmiljölagen (1988:950) ska enskilda såväl som myndigheter visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.
- Förbud mot nedskräpning enligt 15 kap. 26 § miljöbalken.
- Strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. miljöbalken, som omfattar stora delar av reservatet.
- Allemansrätten, att vistas i skog och mark, med ansvar för djur och växter.

SKÄLEN FÖR LIDINGÖ STADS BESLUT

Beskrivning av området

Sticklinge ligger på nordvästra delen av Lidingö och Sticklingeskogen är det största sammanhängande området med höga naturvärden på Lidingö. Dessa tätortsnära miljöer gör det till ett område med höga upplevelsevärden för många besökare, med möjligheter till ett rikt och omväxlande friluftsliv. Sticklinge erbjuder både strövvänliga bär- och svampskogar samt kulturpräglade marker med gamla vidkroniga ekar.

Lidingöloppsspåret och flera stigar går genom området, och det finns flera grillplatser och vindskydd. Stränder och närheten till hav och innerskärgård förstärker detta på ett påtagligt sätt. Längst i väster finns ett oexploaterat strandavsnitt, där den södra delen domineras av klippor. Oexploaterade stränder är en bristvara i Stockholms inre skärgård.

Områdets höga värden har även stor betydelse för den biologiska mångfalden. Inte minst de gamla ekmiljöerna med jätteträd, liksom barr- och blandskogar med gott om gamla tallar utgör viktiga naturtyper och substrat för flora och fauna, däribland flera skyddsvärda arter (se nedan prioriterade värden). Flera områden är skogliga nyckelbiotoper med särskilt höga värden. Längst i söder går en dalgång, med delvis hävdade gräsmarker, i vilket det ligger en dagvattendamm och ytterligare en damm är planerad. Vattnet rinner vidare i ett öppet dike som mynnar i Lilla Värtan.

Sticklinge har en flerhundraårig historia. I sydöstra hörnet av reservatet, intill Tyktorpsvägen, ligger Lidingös äldsta gravfält med cirka 40 gravar från 500 f Kr till 1050 e Kr. Gravfältet hålls öppet av betande får, vilket även bibehåller en inbjudande landskapsbild.

Längs Tyktorpsvägen, som sträcker sig runt stora delar av reservatet, finns en 500 meter lång ensidig lönnallé, som är planterad under tidigt 1900-tal. Ursprunget till Tyktorpsvägen går dock att finna mycket tidigare, som en stig mellan Sticklinge gård och stranden nere vid Värtan. Sedan mitten av 1600-talet har stigen haft i stort sett samma sträckning som i dag och på 1846 års karta har Tyktorpsvägen tecknats som landsväg med en ångbåtsbrygga nere vid stranden.

Prioriterade bevarandevärden

Prioriterade bevarandevärden är friluftsliv och rekreation med stora upplevelsevärden, skogliga nyckelbiotoper, kulturlandskap och brynmiljöer med flerhundraåriga ekar och andra lövträd, gammal tallskog samt rödlistade arter och andra naturvårdsarter. På de gamla ekarna i Tyktorps ädellövskog finns ovanliga svampar som kärnticka, oxtungssvamp och ekticka samt sällsynta lavar som gul dropplav, rosa skärelav, sotlav och blyertslav. Ädellövskogsmiljöerna i Sticklinge är betydelsefulla även på en regional och nationell nivå och ingår i länets centrala kärnområde för ekmiljöer. Även barrskogen med sina gamla tallar är särskilt betydelsefulla för biologisk mångfald på regional nivå.

Motivering av beslutet

Motivet till att avsätta Sticklinge som naturreservat är att långsiktigt bevara och utveckla ett tätortsnära naturskogsområde med rik biologisk mångfald hos främst ek- och tallmiljöer, kustmiljöer och kulturhistoriska miljöer.

Reservatet innebär stora möjligheter för ett mångsidigt friluftsliv och upplevelsevärden, vilket bedöms prioriterat för människors hälsa och rekreation. För att möjliggöra detta behöver området skyddas från eventuella framtida exploateringar, kommersiellt skogsbruk och igenväxning.

Förenlighet med regionala samband och översiktsplan

Lidingös skogar fyller en viktig funktion i länets och Stockholmsregionens gröna infrastruktur och ekologiska samband, bland annat för äldre barrskog och ekmiljöer. Enligt den regionala utvecklingsplanen (RUFSS 2050) är det önskvärt att värdefulla ädellövskogar och äldre barrskogar i de gröna kilarna ges ett långsiktigt skydd.

Skogarna i Sticklinge ingår i Stockholms gröna kilar och är just värdefull ädellövskog och äldre barrskog, vilket gör att en reservatsbildning i Sticklinge skulle uppfylla rekommendationerna i RUFSS 2050. Enligt Lidingös översiktsplan (2012) ska området bevaras som grönområde.

Miljömål, hållbarhetsmål och ekosystemtjänster

Främjande av biologisk mångfald genom att skydda mer natur är ett prioriterat område i Lidingö stads miljöprogram (2021–2030). Skydd av områdets värdefulla natur bidrar också till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv och Begränsad klimatpåverkan.

Att skydda värdefull natur bidrar till att uppnå FN:s hållbarhetsmål, exempelvis mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald och mål 3: God hälsa och välbefinnande.

Att avsätta Sticklinge till naturreservat främjar flera ekosystemtjänster, både så kallade reglerande, stödjande och kulturella tjänster. Flera av dem omfattar klimatmässiga fördelar. Nedan följer tjänster som påverkas påtagligt eller måttligt positivt:

- Mindre koldioxid genom att växter tar upp och binder denna växthusgas i fotosyntesen. Särskilt i träd är kolet bundet under lång tid.
- Luftrening.
- Skydd mot översvämning genom att växterna tar upp vatten och vatten kan även rinna undan i ej hårdgjorda ytor.
- Pollinering genom att främja blommande örter, buskar och träd.
- Hälsa genom att vistas i naturen.
- Friluftsliv och motion av olika slag.
- Bullerdämpning

Ärendets beredning

Arbetet med att ta fram beslut har skett 2020 - 2022, och arbetet med att ta fram skötselplan under 2021 och 2022. Förslaget till beslut har under 2022 skickats på remiss och därefter omarbetats och skickats på samråd till sakägare och myndigheter i enlighet med 24–25 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. Sammanställning av yttranden och ändringar i förslag till beslut och skötselplan har skett under 2022. *Text kompletteras efter remiss och samråd.*

Intresseprövning

Vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken finner Lidingö stad att det för att skydda och bevara ovanstående natur- och friluftslivsvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat med förordnande om föreskrifter för att skydda området, samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för att skydda områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk.

Hur man överklagar

Kompletteras efter samråd

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
Bilagor till skötselplan
3. (Hur man överklagar)

Sändlista

Kompletteras efter samråd

Sara Helmersson
Miljö- och stadsbyggnadschef

Jerker Idestam-Almquist
Kommunekolog

Bilaga 1. Beslutskarta

